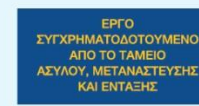

Η κατανόηση και η παραγωγή γραφτού λόγου στη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2

Μαρία Μητσιάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια ΔΠΘ
mmitsiaki@helit.duth.gr

Γεωργία Νικολάου
Διδακτικό προσωπικό, ΣΝΕΓ, ΑΠΘ
ngeorgia@smg.auth.gr

Η δομή του σεμιναρίου

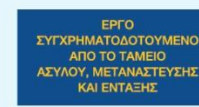
A. Θεωρητικό μέρος

① Μέθοδοι/προσεγγίσεις διδασκαλίας της Γ2

- Δομική προσέγγιση
- Επικοινωνιακή προσέγγιση
- Δραστηριοκεντρική προσέγγιση
- Διδασκαλία με χρήση στρατηγικών
- Εναλλακτικές προσεγγίσεις διδασκαλίας της γραμματικής

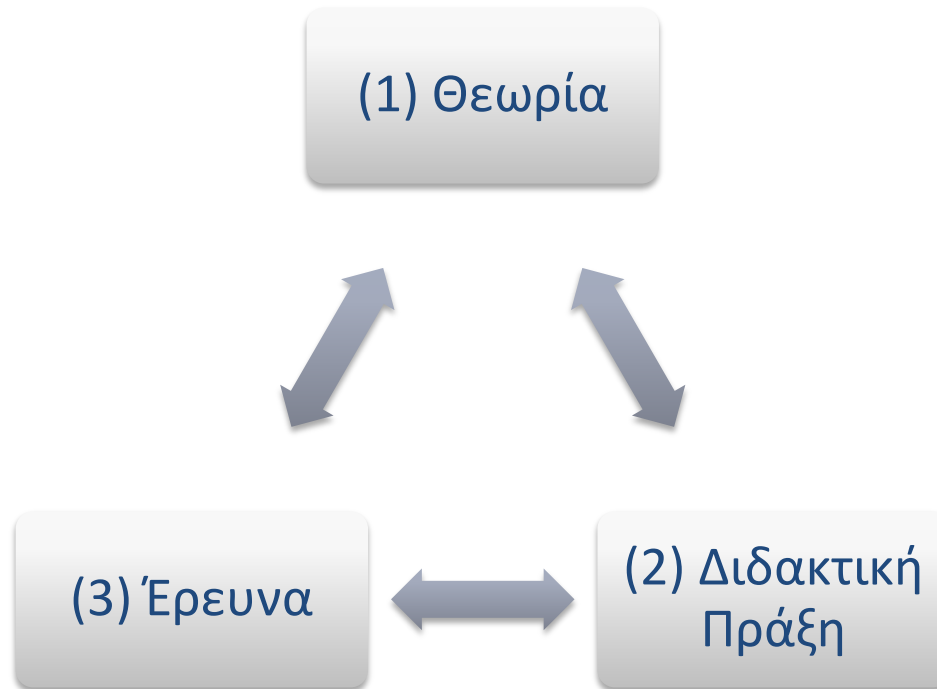
② Παραδείγματα σχεδιασμού δραστηριοτήτων ΚΓΛ & ΠΓΛ

B. Εργαστήριο

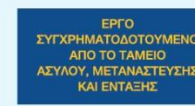

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ...

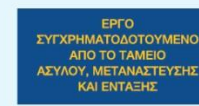
① Πόσο αναγκαία είναι η θεωρητική θωράκιση των δασκάλων (της γλώσσας);

Α. Θεωρητικό μέρος

① Μέθοδοι/προσεγγίσεις της διδασκαλίας της Ελληνικής ως Γ2

Δομική προσέγγιση

- Εντατική άσκηση, συχνή επανάληψη προτύπων φράσεων και υποδειγματικών δομών
- Εστίαση ενδιαφέροντος στη διαδικασία πρόσληψης και παραγωγής **γραμματικά ορθών προτάσεων/δομών** χωρίς να συνυπολογίζεται το επικοινωνιακό, πολιτισμικό, βιωματικό φορτίο της γλώσσας
- Εστίαση της **αξιολόγησης** της γλωσσικής επάρκειας στη δυνατότητα μηχανικής εφαρμογής των αρχών του γλωσσικού συστήματος και της συγκρότησης δομημένων γραμματικών δομών (φωνητικών, μορφολογικών, συντακτικών)

Γράφω τις παρακάτω φράσεις στον **πληθυντικό** αριθμό:

Ενικός αριθμός

Η βροχερή μέρα

Η σακούλα σκίστηκε

Πληθυντικός αριθμός

Οι βροχερές μέρες

.....

Επικοινωνιακή προσέγγιση (1/4)

Η διδασκαλία μιας Γ2/ ΞΓ πρέπει να στοχεύει στην κατάκτηση της επικοινωνιακής ικανότητας από τους μαθητές, δηλαδή της ικανότητας να παράγουν όχι μόνο γραμματικές προτάσεις, αλλά και προτάσεις κατάλληλες για την εκάστοτε περίσταση επικοινωνίας (Hymes 1970)

Περίσταση επικοινωνίας: οι εξωγλωσσικές συνθήκες που καθορίζουν το είδος της γλωσσικής πράξης (Van Ek 1973) →

- ① χώρος/ περιβάλλον
- ② ρόλος
- ③ θέμα
- ④ επίπεδα λόγου
- ⑤ πληροφοριακό κενό

Επικοινωνιακή προσέγγιση (2/4)

Επικοινωνιακές δραστηριότητες: οι μαθητές πρέπει να έχουν έναν πραγματικό λόγο για να επικοινωνήσουν

4 είδη γλωσσικών δεξιοτήτων:

- ① Κατανόηση Γραπτού Λόγου → Διαβάζω
- ② Κατανόηση Προφορικού Λόγου → Ακούω
- ③ Παραγωγή Προφορικού Λόγου → Μιλάω
- ④ Παραγωγή Γραπτού Λόγου → Γράφω

→ Εξάσκηση με αυθεντικά ή ημιαυθεντικά (στην περίπτωση των αρχαρίων) κείμενα

Επικοινωνιακή προσέγγιση (3/4)

Επικοινωνιακές δραστηριότητες

Ο δάσκαλος:

- δεν πρέπει να επιμένει στη διόρθωση λαθών
- μπορεί να παίρνει μέρος και να υποδύεται ρόλους
- παρατηρεί και ακούει προσεκτικά (ή μαγνητοσκοπεί/ ηχογραφεί), ώστε να μπορέσει στο τέλος να προτείνει τρόπους βελτίωσης των μαθητών

Επικοινωνιακή προσέγγιση (4/4)

- ❑ Η δομή του μαθήματος βασίζεται σε ένα **syllabus** (κατάλογο διδασκτέων) που περιλαμβάνει **δομές, σημασίες και χρήσεις** (Wilkins 1976)
- ❑ Ωστόσο: σε ένα syllabus μπορεί να περιλαμβάνονται άπειρες σημασίες, δομές και χρήσεις
- ❑ Γι' αυτό: θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι **ανάγκες** των μαθητών (Richterich 1973) →
- ❑ Θα πρέπει να προηγείται **ανάλυση αναγκών**, προκειμένου να διαμορφωθεί το syllabus που θα καθορίσει τα μαθήματα

Δραστηριοκεντρική προσέγγιση (Ματθαιουδάκη 2013)

- ❑ Φυσική εξέλιξη της Επικοινωνιακής Διδασκαλίας
- ❑ Μάθηση: επηρεάζεται από εσωτερικές διαδικασίες
- ❑ Χρήση της Γ2 για επικοινωνιακό σκοπό και εμπλοκή των μαθητών σε γνωστικές διαδικασίες με συνδυασμό των 4 δεξιοτήτων
- ❑ Είδη δραστηριοτήτων:
 - μη εστιασμένες στη γλωσσική δομή
 - εστιασμένες στη γλωσσική δομή

**Γλωσσική επεξεργασία=φυσικό αποτέλεσμα της
πραγματοποίησης της δραστηριότητας**

Δραστηριοκεντρική προσέγγιση (Ματθαιουδάκη 2013)

Τρία στάδια

- ① **προδραστηριότητα**: θέμα & στόχος δραστηριότητας → ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, δημιουργία ενδιαφέροντος
- ② **κύκλος δραστηριοτήτων**
 - διεκπεραιωτική δραστηριότητα
 - σχεδιασμός
 - αναφορά
- ③ **εστίαση σε γλωσσικά στοιχεία**
 - γλωσσική ανάλυση
 - εξάσκηση

Δραστηριοκεντρική προσέγγιση (Ματθαιουδάκη 2013)

Είδη δραστηριοτήτων

- ① δημιουργία καταλόγου/λίστας
- ② ταξινόμηση
- ③ σύγκριση
- ④ επίλυση προβλήματος
- ⑤ ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών
- ⑥ δημιουργικές δραστηριότητες

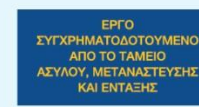
Δραστηριοκεντρική προσέγγιση

Παράδειγμα ΠΓΛ

Στόχοι:

- ① να σχεδιάσουν μία πρόσκληση σε πάρτι
- ② να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν μελλοντικές εκφράσεις
- ③ να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν λεξιλόγιο που ενδείκνυται για προσκλήσεις σε πάρτι, π.χ. καλώ, γενέθλια, μουσική, μπαλόνια κτλ.

Προδραστηριότητα +++ μπορείς να κάνεις ένα διάγραμμα με βάση το πρότυπο της Μαθαιουδάκη;;;

Διδασκαλία με χρήση στρατηγικών

Στρατηγικές μάθησης/διδασκαλίας

- ① «ειδικές πράξεις-βήματα και συμπεριφορές ή τεχνικές που οι μαθητές, συχνά σκόπιμα, χρησιμοποιούν για να βελτιώσουν την πρόοδό τους» (Oxford, 1990,8)
- ② «ειδικές σκέψεις και συμπεριφορές που τα άτομα χρησιμοποιούν για να καταλάβουν, να μάθουν ή να διατηρήσουν τη νέα πληροφορία» (Chamot and O' Malley, 1990,1)
- ③ «οι ενέργειες που επιλέγονται συνειδητά από τους μαθητές, προκειμένου αφενός να μάθουν το διδακτέο αντικείμενο και αφετέρου να χειριστούν αποτελεσματικά το προϊόν μάθησης» (Cohen 1998,9)

Στρατηγικές μάθησης

❶ Ο μαθητής που μπορεί να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά στρατηγικές μάθησης ανεξαρτητοποιείται, αποκτά αυτονομία και αυτοπεποίθηση και επιταχύνεται η πρόοδός ΤΟΥ (Chamot & O' Malley, 1990)

Στρατηγικές μάθησης

Μνημονικές

Μεταγνωστικές

Γνωστικές

Συναισθηματικές

Αντισταθμιστικές

Κοινωνικές

Μνημονικές

α) Δημιουργία νοερών συνδέσμων: ομαδοποίηση, συσχέτιση/επεξεργασία, ένταξη νέων λέξεων σε συγκεκριμένο

β) Χρήση εικόνων και ήχων: νοητή σύνδεση λέξεων με οπτικά ερεθίσματα ή εικόνες, σημασιολογική χαρτογράφηση, χρήση λέξεων-κλειδιών, φωνητική αποθήκευση στη μνήμη

γ) Καλή επανάληψη: οργανωμένη επανάληψη

δ) Ανάληψη δράσης: χρήση σωματικής ανταπόκρισης ή αισθήσεων, χρήση μηχανικών τεχνικών

Γνωστικές

α) Εξάσκηση: επανάληψη, τυπική εξάσκηση με ήχους και συστήματα γραφής, αναγνώριση και χρήση τυποποιημένων μονάδων λόγου (formulas) και μοντέλων λόγου (patterns), ανασυνδυασμός, εξάσκηση σε φυσικό επικοινωνιακό περιβάλλον

β) Λήψη και αποστολή μηνυμάτων: γρήγορη σύλληψη της ιδέας, χρήση πηγών λήψης και αποστολής μηνυμάτων

γ) Ανάλυση και αιτιολόγηση: απαγωγική αιτιολόγηση, ανάλυση εκφράσεων, συγκριτική ανάλυση (μεταξύ γλωσσών), μετάφραση, μεταφορά

δ) Δημιουργία δομών για τα γλωσσικά εισερχόμενα και εξερχόμενα δεδομένα: σημειώσεις, περίληψη, υπογράμμιση κύριων σημείων

Αναπλήρωσης

α) Έξυπνο μάντεμα: χρήση γλωσσικών και άλλων ενδείξεων

β) Υπερνίκηση περιορισμών στην παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου: αλλαγή στη μητρική γλώσσα, αναζήτηση βοήθειας, μίμηση, χειρονομίες, μερική ή ολική αποφυγή της επικοινωνίας, επιλογή του θέματος, προσέγγιση ή προσαρμογή στο μήνυμα, επινόηση λέξεων, χρήση παραφράσεων ή συνώνυμων

Μεταγνωστικές

α) Επικέντρωση μάθησης: επισκόπηση και συσχέτιση με ήδη γνωστό υλικό, εστίαση της προσοχής, καθυστέρηση στην παραγωγή προφορικού λόγου λόγω της εστίασης της προσοχής στο ακουστικό κομμάτι του λόγου

β) Οργάνωση και σχεδιασμός της μάθησης: ανακάλυψη στοιχείων για την εκμάθηση της γλώσσας, οργάνωση, ορισμός στόχων και σκοπών, αναγνώριση του σκοπού μιας γλωσσικής δραστηριότητας, σχεδιασμός για την εκτέλεση της δραστηριότητας, αναζήτηση ευκαιριών για εξάσκηση

γ) Αξιολόγηση της μάθησης: αυτοπαρακολούθηση, αυτοαξιολόγηση

Συναισθηματικές

α) Μείωση του άγχους: χαλάρωση, βαθιές εισπνοές, περισυλλογή, μουσική, γέλιο

β) Ενθάρρυνση: θετικές σκέψεις, ανάληψη ρίσκου με σύνεση, επιβράβευση

Κοινωνικές

α) Ερωτήσεις του μαθητή: ερωτήσεις για επιβεβαίωση ή διευκρίνιση, ερωτήσεις για διόρθωση

β) Συνεργασία με άλλους: συνεργασία με συμμαθητές, συνεργασία με ομιλητές της νέας γλώσσας που βρίσκονται σε προχωρημένο επίπεδο γλωσσομάθειας

γ) Συναισθηματική κατανόηση: ανάπτυξη πολιτισμικής κατανόησης, κατανόηση των σκέψεων και συναισθημάτων των άλλων

Στρατηγικές μάθησης/ διδασκαλίας λεξιλογίου

Στρατηγικές ανακάλυψης

Αναγνώριση της μορφοσυντακτικής κατηγορίας

Μορφολογικός τεμαχισμός¹²

Εύρεση λεξιλογικών ισοδύναμων στη Γ1

Αξιοποίηση εικόνων ή/ και χειρονομιών

Μάντεμα σημασίας από τα συμφραζόμενα

Χρήση λεξικού (μονόγλωσσου ή δίγλωσσου)¹³

Εκμαίευση συνωνύμων, παράφρασης ή μετάφρασης στη Γ1

Διατύπωση ερωτήσεων στους συμμαθητές

Στρατηγικές μάθησης/ διδασκαλίας λεξιλογίου

Στρατηγικές εμπέδωσης	
Κοινωνικές	Μελέτη και εξάσκηση σε ομάδες
	Διάδραση με φυσικούς ομιλητές
	Σύνδεση της λέξης με προσωπικά βιώματα
	Συσχέτιση της λέξης με συνώνυμες και αντώνυμες
Μνημονικές	Αξιοποίηση σημασιολογικών/ εννοιολογικών χαρτών
	Αξιοποίηση της Μεθόδου των Λέξεων Κλειδιών
	Ομαδοποίηση λέξεων με συγκεκριμένα κριτήρια
	Εστίαση στη γραπτή μορφή των λέξεων
Γνωστικές	Στρατηγική 'επαναλαμβάνω φωναχτά τη νέα λέξη'
	Χρήση κίνησης κατά τη διαδικασία μάθησης της λέξης
	Προφορική επανάληψη των λέξεων
	Γραπτή επανάληψη των λέξεων
Μεταγνωστικές	Κατάλογοι λέξεων
	Χρήση ετικετών σε πραγματικά αντικείμενα
	Διαμόρφωση προσωπικού λεξικού
	Αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού (τραγούδια, ταινίες, δελτία ειδήσεων κ.ά.)
Μεταγνωστικές	Επανάληψη λέξεων σε τακτά χρονικά διαστήματα
	Αυτοαξιολόγηση (με τη χρήση έτοιμων τεστ)
Μεταγνωστικές	Παράλειψη μιας άγνωστης λέξης ελάσσονος σημασίας

Στρατηγικές μάθησης (Παραδείγματα)

Φωνητική-Φωνολογία (Αναστασιάδη & Μητσιάκη 2009)

Μαθαίνω τον τονισμό των λέξεων-οπτικοποίηση τόνου & ομαδοποίηση

Κάθε λέξη έχει ένα σταθερό τόνο, δηλαδή μία συλλαβή της προφέρεται με μεγαλύτερη ένταση. Βάζω τις λέξεις στη σωστή στήλη ανάλογα με το τονικό τους παράδειγμα και τις ελέγχω στο λεξικό.

α. 	β.
μάχη,	
γ. 	δ.

μεζές, μελάνι, μέλι, μεριά, μερίδα,
μέτωπο, μήνυμα, μισός, μιμούμαι

Στρατηγικές μάθησης

(Παραδείγματα)

Μορφολογία

στρατηγική μορφολογικού τεμαχισμού
Παρατηρώ τις παρακάτω λέξεις. Συμπληρώνω τα
γράμματα κι έπειτα ελέγχω την ορθογραφία στο λεξικό.

θερ_νός, βιβλιοπωλ_ο

Χρησιμοποιώ το Αντίστροφο Λεξικό για να βρω κι άλλες λέξεις που να έχουν την ίδια ορθογραφία στο τέλος τους. Τι παρατηρώ;

Στρατηγικές μάθησης (Παραδείγματα)

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/reverse/search.html?q=

The screenshot shows the website www.greek-language.gr with the title "Νέα Ελληνική Γλώσσα". The navigation menu includes "Αρχική", "Νέα Ελληνική", "Νεοελλ. Λογοτεχνία", "Μεσαιωνική Ελληνική", "Αρχαία Ελληνική", "Θεωρία & Ιστορία", and "Ενημέρωση". The main content area is titled "Αντίστροφο Λεξικό (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη)". It features a search bar with the input "%ειο", a "Βρες" button, and a list of Greek letters "Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω". Below the search bar, there are options for "Επιλογές αναζήτησης" and a checkbox for "Ο τονισμός είναι σημαντικός". The search results section shows "Αναζήτηση για: %ειο" and "649 εγγραφές [261 - 270]". The results list includes: σχολείο, Ο:οε; αρτοποιείο, Ο:οε*; -πωλείο, β' συνθ.:Ο:οε; καφεπωλείο, Ο:οε; παγοπωλείο, Ο:οε; αβγοπωλείο, Ο:οε; μεζεδοπωλείο, Ο:οε; κρεοπωλείο, Ο:οε; καφεκρεοπωλείο, Ο:οε*; and κορνιζοπωλείο, Ο:οε.

Εναλλακτικές προτάσεις για τη διδασκαλία της γραμματικής στη Γ2

(Παπαδοπούλου κ.ά. 2010)

- ① Εστίαση στον τύπο (Long 1991, 1996, Sharwood Smith 1991, 2007)
- ② Διδασκαλία μέσω Επεξεργασίας (VanPatten 1996, 2004)

Εστίαση στον τύπο (ΕΤ)

Η εστίαση στον τύπο προϋποθέτει μια **σύντομη** και **παράλληλη** εστίαση στον τύπο, τη σημασία και τη χρήση ⇒

δημιουργεί ευκαιρίες για τους μαθητές να προσέξουν γλωσσικά στοιχεία σε ένα περικείμενο με σημασία ⇒

η προσοχή οδηγείται από τη σημασία στη μορφή

Πώς υλοποιείται η ΕΤ;

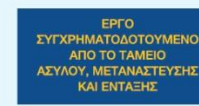
- © Μέσω **ενισχυμένων εισερχομένων**: το υπό εστίαση φαινόμενο παρουσιάζεται με χρωματιστά και έντονα γράμματα
- © **Ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες**
 - **Δικτόγλωσσο**: ανασύνθεση κειμένου
 - **Επεισόδια σχετικά με τη γλώσσα**

Ενισχυμένα εισερχόμενα Παπαδοπούλου (2010)

Η Λένα έχει μερικά στερεότυπα. Έχει μερικές απόψεις που δεν τις αλλάζει εύκολα. Διαβάστε τι πιστεύει η Λένα και πείτε αν συμφωνείτε, διαφωνείτε ή δεν έχετε άποψη:

Οι δικηγόροι είναι δυναμικοί, πονηροί και φυσικά πλούσιοι. Έχουν πάντα μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους και δεν πρέπει να τους πιστεύεις ποτέ!

Συμφωνώ Διαφωνώ Δεν ξέρω

Ενισχυμένα εισερχόμενα

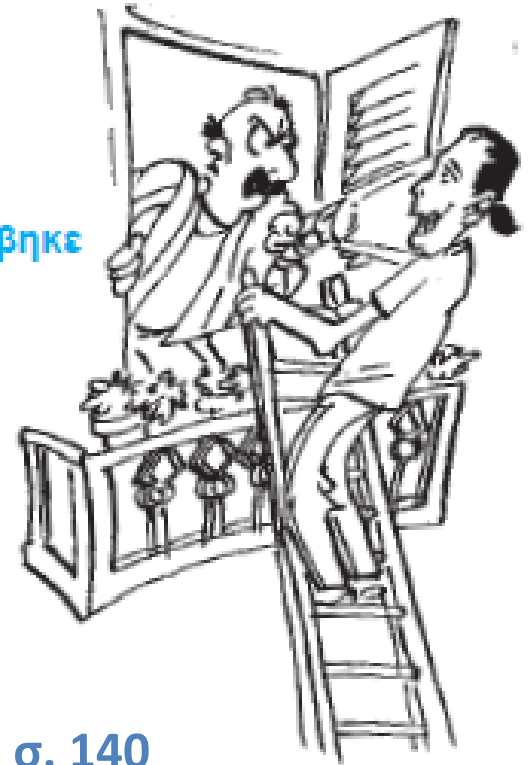

Τι ιδέα είχε ο Φίλιππος

Όταν ο Φίλιππος **έχασε** τα κλειδιά του, **πήρε** μια σκάλα και **ανέβηκε** στον πρώτο όροφο, αλλά σε λάθος μπαλκόνι.

Ξαφνικά **άνοιξε** η πόρτα και **βγήκε** έξω ο γείτονας, γιατί **νόμισε** ότι ήταν κάποιος κλέφτης. Ο Φίλιππος **τρόμαξε** και **κατάλαβε** ότι **έκανε** λάθος. **Ζήτησε** συγνώμη και **πέρασε** στο δικό του διαμέρισμα. **Προσπάθησε** πολύ, αλλά η πόρτα δεν **άνοιξε**.

Έτσι **ξάπλωσε** και τον **πήρε** ο ύπνος. Στις δύο τη νύχτα, όταν **γύρισαν** οι γονείς του, τον **βρήκαν** εκεί και τον **ξύπνησαν**.

Ελληνικά με την παρέα μου, σ. 140

Δικτόγλωσσο

Την περασμένη Κυριακή ο **μικρός** μου αδερφός είχε γενέθλια. Ήρθαν **πολλοί** φίλοι του από το σχολείο. Ο κήπος μας ήταν **γεμάτος** παιδιά. Εκεί ήταν και ένας κλόουν με μια **πράσινη** τσάντα και δύο **κόκκινες** ομπρέλες. Είχε **μαύρα** μάτια, **κόκκινη** μύτη και **κόκκινο στόμα**. Τα μαλλιά του ήταν **πράσινα** και φορούσε ένα **κίτρινο** καπελάκι. Αυτός ο κλόουν μας είπε **αστείες** ιστορίες και χορέψαμε **καινούριους** χορούς που μας έμαθε. Περάσαμε πολύ ωραία!

Δικτόγλωσσο

Το κείμενο διαβάζεται δύο φορές στους μαθητές και στη συνέχεια οι μαθητές το ανασυνθέτουν γραπτά είτε ατομικά είτε καλύτερα σε ομάδες. Κατά τη διαδικασία της ανασύνθεσης οι μαθητές υποχρεώνονται να «διαπραγματευτούν» τη μορφή, εκτός βέβαια από τη σημασία του κειμένου.

Επεξεργασία εισερχομένων

Διδασκαλία βασισμένη στην **επεξεργασία**:

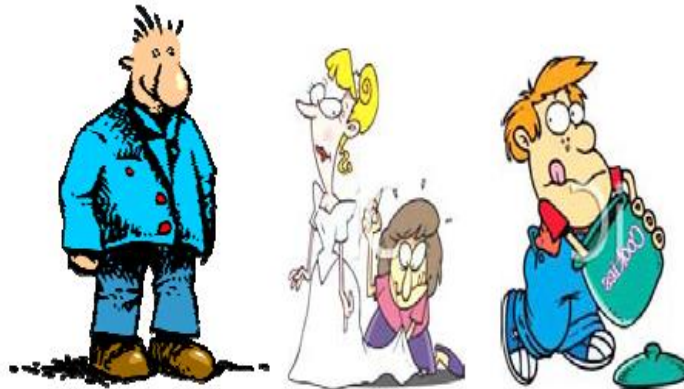
- είδος διδασκαλίας της γραμματικής που στοχεύει στο να **αλλάξουν οι μαθητές τον τρόπο με τον οποίο επεξεργάζονται τα εισερχόμενα**
- κατά τη φάση της διδασκαλίας οι μαθητές δεν παράγουν τον τύπο-στόχο

Επεξεργασία εισερχομένων

- ① Στους μαθητές:
- ② δίνονται πληροφορίες για μια γλωσσική δομή ή έναν **γλωσσικό τύπο**.
- ③ δίνονται πληροφορίες για μια **συγκεκριμένη στρατηγική επεξεργασίας** που μπορεί να επηρεάζει αρνητικά την επιλογή ενός τύπου κατά την προτασική κατανόηση
- ④ δίνεται ώθηση να επεξεργαστούν τον τύπο ή τη δομή με δομημένα εισερχόμενα έτσι κατασκευασμένα, ώστε η σημασία να εξαρτάται άμεσα από τον τύπο και τη δομή (**δομημένα εισερχόμενα**)

Επεξεργασία εισερχομένων

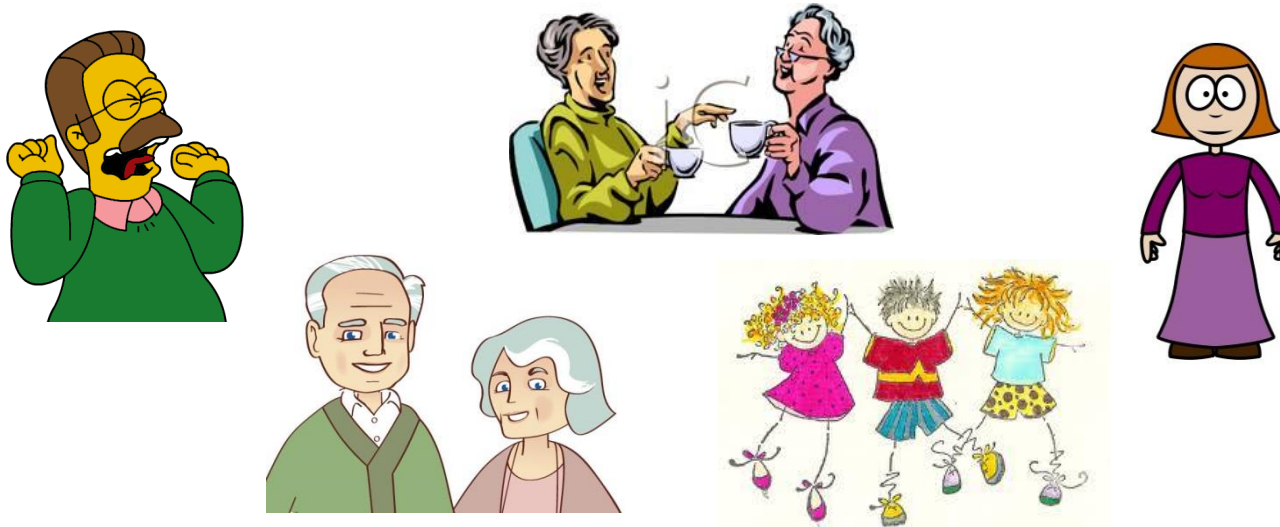
B.

- Είναι μεγάλη.
- Είναι αδύνατο.
- Είναι ψηλός.

	άντρας	νύφη	παιδί	Συμφωνώ	Διαφωνώ	Δεν ξέρω
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

Επεξεργασία εισερχομένων

- Τον σκέφτομαι συχνά αλλά σπάνια του λέω τα μυστικά μου.
- Την καταλαβαίνω απόλυτα αν και είμαστε πολύ διαφορετικές.
- Τις θαυμάζω γιατί έχουν πολύ χιούμορ.
- Τους αγαπώ πολύ και τους φροντίζω όσο μπορώ.

② Παραδείγματα δραστηριοτήτων

Ενδεικτικές δραστηριότητες

Πάμε στην αγορά...

ΤΑΜΕΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΡΓΟ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΑΣΥΛΟΥ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

Παράμετροι σχεδιασμού

- ① το προφίλ της τάξης (ανάγκες, ενδιαφέροντα, ατομικές διαφορές, βαθμός κατοχής της γλώσσας για κάθε μαθητή, κ.τ.λ.)
- ② τις συνθήκες διδασκαλίας (το σχολικό και εξωσχολικό περιβάλλον, οι αίθουσες διδασκαλίας, τα εποπτικά μέσα που διαθέτουμε κ.τ.λ.)
- ③ το αναλυτικό πρόγραμμα
- ④ το διδακτικό εγχειρίδιο
- ⑤ τον χρόνο διεξαγωγής του μαθήματος
- ⑥ τη μέθοδο διδασκαλίας που θα ακολουθήσουμε
- ⑦ ...

Διδακτικές προσεγγίσεις & μέθοδοι

Αξιοποιούνται:

- ① η επικοινωνιακή προσέγγιση
 - ② η δραστηριοκεντρική προσέγγιση
 - ③ οι εναλλακτικές προσεγγίσεις διδασκαλίας της γραμματικής
 - ④ η διδασκαλία με χρήση στρατηγικών
- προκειμένου να εισαχθούν οι μαθητές σε περιστάσεις επικοινωνίας που θα συναντήσουν στην αγορά

Επίπεδο ελληνομάθειας

Απευθύνονται σε αρχάριους μαθητές επιπέδου A1, οι οποίοι θα πρέπει να:

- γνωρίζουν στοιχειώδη ανάγνωση και γραφή,
- είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν έναν πολύ περιορισμένο αριθμό του βασικού λεξιλογίου και κάποιες καθημερινές συχνές φράσεις, π.χ. χαιρετισμούς, συστάσεις, ευχές κτλ., προκειμένου να καλύψουν τις επικοινωνιακές τους ανάγκες,
- μπορούν να δώσουν κάποιες πληροφορίες για τον εαυτό τους στα ελληνικά,
- έχουν εξοικειωθεί με την έννοια του ουσιαστικού (ονομαστική και αιτιατική ενικού και πληθυντικού), του άρθρου, των αριθμητικών και του ενεστώτα (ρήματα Α' συζυγίας, μένω)

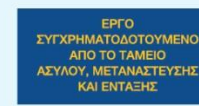
Επίπεδο ελληνομάθειας

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να:

- γνωρίζει το ακριβές επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών, εφόσον θα έχει εφαρμόσει προηγουμένως διαγνωστικό τεστ
- διαθέτει στοιχειώδεις γνώσεις για βασικές δομές της μητρικής γλώσσας των μαθητών, προκειμένου να διαχειριστεί με επιτυχία τις παρεμβολές που μπορεί να εμφανιστούν σε οποιοδήποτε επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης (φωνολογία, μορφολογία, λεξιλόγιο, σύνταξη, πραγματολογία)

Ενδεικτική υλικοτεχνική υποδομή

Διαδραστικός πίνακας
(εναλλακτικά: Η/Υ–βιντεοπροβολέας,
εφόσον υπάρχουν στη σχολική μονάδα)

Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

Κατανόηση γραπτού λόγου

Οι μαθητές ως αναγνώστες είναι σε θέση να:

- ⊙ διαβάζουν και να κατανοούν πολύ σύντομα και απλά κείμενα, π.χ. αυθεντικά και ημιαυθεντικά κείμενα που εκτυλίσσονται στην αγορά
- ⊙ βρίσκουν συγκεκριμένες πληροφορίες σε απλά, χρηστικά/λειτουργικά κείμενα, π.χ. καταλόγους εστιατορίων, διαφημίσεις, κτλ.
- ⊙ κατανοούν τη σημασία του βασικού λεξιλογίου τροφίμων, προϊόντων και μαγαζιών, καθώς και τη σημασία των βασικών ρημάτων που χρησιμοποιούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση επικοινωνίας
- ⊙ αντιληφθούν τη λειτουργία του γραμματικού γένους και να κατανοήσουν το πρωτοτυπικό σύστημα του γραμματικού γένους στην ελληνική
- ⊙ κατανοήσουν τον τρόπο σχηματισμού και τους τρόπους χρήσης του ενεστώτα
- ⊙ αναπαριστούν γραφηματικά το νέο λεξιλόγιο, ξεπερνώντας τα προβλήματα που δημιουργεί η αναντιστοιχία γραφής και προφοράς στα ελληνικά.

Σκοποθεσία ανά γλωσσική δεξιότητα

Παραγωγή γραπτού λόγου

Οι μαθητές ως παραγωγοί γραπτών κειμένων είναι σε θέση να:

- μπορούν να συνθέσουν απλά και σύντομα κείμενα, π.χ. σημειώματα, κατάλογο με ψώνια ή να περιγράψουν την αγορά στην περιοχή όπου ζουν
- διατυπώνουν απλές προτάσεις σε χρόνο ενεστώτα για να ανταποκριθούν σε περιστάσεις επικοινωνίας που μπορεί να συναντήσουν στην αγορά.
- χρησιμοποιούν ορθά το κατάλληλο βασικό λεξιλόγιο της ενότητας και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά σημασιολογικές σχέσεις υπερωνυμίας και υπωνυμίας, π.χ. φρούτα → μήλα, κατάστημα/μαγαζί → μανάβικο.

Περιεχόμενο

Συναλλαγές που μπορούμε να έχουμε στην αγορά

- © Περίσταση επικοινωνίας: *Αγοράζω τρόφιμα και άλλα προϊόντα στο στο φούρνο, στη λαϊκή, στο σούπερ μάρκετ, κ.ά., Παραγγέλω στο κυλικείο*
- © Λεξιλόγιο: *τρόφιμα-προϊόντα, καταστήματα, ρήματα συναλλαγών (π.χ. αγοράζω, πουλάω, ψωνίζω, κτλ.)*
- © Λειτουργικές δομές: *Θα ήθελα, πόσο κάνει/κοστίζει/το έχεις/πάει, υπάρχει, μήπως έχετε...*
- © Γραμματική: *γραμματικό γένος ουσιαστικών, συμφωνία επιθέτου-ουσιαστικού, ενεστώτας (όλες οι συζυγίες των ρημάτων)*

Πορεία διδασκαλίας

Αρχάριοι μαθητές → οι επικοινωνιακές δυσκολίες μεταξύ μαθητή και διδάσκοντα είναι δυνατό να δυσχεράνουν τόσο τη διδασκαλία όσο και τη μαθησιακή διαδικασία

Οι δυσκολίες αυτές μπορούν να αρθούν, εφόσον προτιμώνται οπτικά ερεθίσματα (εικόνες), αργός ρυθμός ομιλίας, απλοποιημένα κείμενα, εικονογραφημένα ή/και δίγλωσσα λεξικά και επιλεκτική χρήση της μητρικής γλώσσας των μαθητών σε στρατηγικά σημεία της διδασκαλίας (π.χ. για να εξηγηθούν πιο δύσκολες/αφηρημένες έννοιες και μεταγλώσσα, π.χ. γραμματικοί ή συντακτικοί όροι, ή για να επισημανθούν διαφορές ανάμεσα στην ελληνική και τη μητρική γλώσσα των μαθητών).

Πορεία διδασκαλίας

Αρχάριοι μαθητές → οι επικοινωνιακές δυσκολίες μεταξύ μαθητή και διδάσκοντα είναι δυνατό να δυσχεράνουν τόσο τη διδασκαλία όσο και τη μαθησιακή διαδικασία

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο δάσκαλος δεν είναι απαραίτητο να γνωρίζει τη μητρική γλώσσα των μαθητών, αλλά να μπορεί να αξιοποιήσει:

- ⊙ δύσκολους γραμματικούς όρους,
- ⊙ μεταφραστικά ισοδύναμα δύσκολων εννοιών και
- ⊙ υλικό που έχει παραχθεί στη μητρική γλώσσα των μαθητών για τη διδασκαλία της ελληνικής, προκειμένου να διευκολύνει τη γλωσσική διδασκαλία σε πρώιμο στάδιο

Πορεία διδασκαλίας

Αφόρμηση: Προκειμένου να διαπιστώσουμε αν οι μαθητές διαθέτουν κάποιες γνώσεις στο θέμα της αγοράς/ζήτησης προϊόντων καθημερινής ανάγκης/υπηρεσιών, παρά την περιορισμένη τους γλωσσική και επικοινωνιακή ικανότητα στην ελληνική, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε έντυπο και ηλεκτρονικό εικονιστικό υλικό, που διευκολύνει την οπτικοποίηση των εννοιών. Για παράδειγμα, μπορούμε να αξιοποιήσουμε εικόνες, ζωγραφικούς πίνακες και φωτογραφίες αγορών από διάφορα μέρη του κόσμου (π.χ. Ελλάδα, Κωνσταντινούπολη, κτλ.), έτσι ώστε να εισαγάγουμε από την αρχή και το πολιτισμικό στοιχείο.

Πορεία διδασκαλίας

Αφόρμηση

Πορεία διδασκαλίας

Μέσω της ιδεοθύελλας και χρησιμοποιώντας απλουστευμένο λόγο, ζητάμε από τους μαθητές να μας πουν τι βλέπουν και στη συνέχεια καταγράφουμε κάποιες από τις λέξεις-κλειδιά στον πίνακα. Προφέρουμε και πάλι δυνατά και αργά τις λέξεις που προέκυψαν από τους μαθητές και ταυτόχρονα δείχνουμε το αντίστοιχο αντικείμενο αναφοράς στην εικόνα. Στην περίπτωση μαθητών με μητρική γλώσσα την τουρκική, μπορούμε να αναφέρουμε και δάνειες λέξεις όπως *παζάρι* και *αλισβερίσι*.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Για την εξοικείωση των μαθητών με την ενότητα *Πάμε στην αγορά* αξιοποιούνται κείμενα από ποικίλες πηγές. Άλλα από αυτά είναι σε μορφή διαλόγου και άλλα περιγραφικά, π.χ.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Η Αγγέλα με τη μαμά της πάνε στον φούρνο.

Καλημέρα! Δύο φραντζόλες ψωμί, παρακαλώ.

Πόσο κάνουν;

Δύο ευρώ.

6

Βιβλίο Πάμε στην Αγορά για την Α' Δημοτικού, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Πόσο κάνει;

Πέτρος: Πόσο κάνει το καρπούζι;
Μανάβης: Κάνει 3.60 ευρώ.

Πέτρος: Πόσο κάνει το πεπόνι;
Μανάβης: Κάνει 3.48 ευρώ.

Μαρίνα: Πόσο κάνουν τα μήλα;
Μανάβης: Κάνουν 2.14 ευρώ.

Μαρίνα: Πόσο κάνουν τα πορτοκάλια;
Μανάβης: Κάνουν 2.75 ευρώ.

Αθηνά: Πόσο κάνουν οι μπανάνες;
Μανάβης: Κάνουν 3.65 ευρώ.

Βιβλίο *Πάμε στην Αγορά* για την Α' Δημοτικού, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

- Πέτρο, σου αρέσουν τα μήλα;
- Όχι! Δεν μου αρέσουν! Μου αρέσουν τα πορτοκάλια.
- Τι θέλεις;
- Θέλω πορτοκάλια και μπανάνες. Σου αρέσουν οι μπανάνες;
- Ναι! Μου αρέσουν πολύ!

- Μαρίνα, θέλουμε ντομάτες και καρότα.
- Να εδώ!

Βιβλίο Μαργαρίτα 2, Πρόγραμμα Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ
(Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Εδώ τα καλά πορτοκάλια!

στη λαϊκή

Μανάβης: Πάρε, πάρε!!! Εδώ τα καλά πορτοκάλια! Δύο κιλά, ένα ευρώ!

Κυρία Σοφία: Μου **βάζετε** τέσσερα κιλά;

Μανάβης: Αμέ! Τέσσερα κιλά! Έτοιμη.

Κύριος Αντρέας: Τα μήλα πόσο τα **έχεις**;

Μανάβης: Ένα και είκοσι το κιλό. Πόσα **βάζω**;

Κύριος Αντρέας: Δύο κιλά. Και τρία κιλά ντομάτες για σαλάτα.

Κυρία Σοφία: Και δύο αγγούρια. Α, και μισό κιλό κρεμμύδια.

Μανάβης: Μισό κιλό κρεμμύδια. Και τα αγγούρια. Κάτι άλλο;

Κυρία Σοφία: Εντάξει **είμαστε**. Πόσο θέλεις για όλα;

Μανάβης: Είναι 2 ευρώ τα πορτοκάλια, 2,40 τα μήλα, 6 οι ντομάτες, 80 λεπτά τα αγγούρια και 40 λεπτά τα κρεμμύδια. 11,60 όλα μαζί...

Κυρία Σοφία: Ορίστε είκοσι...

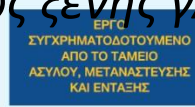
Μανάβης: Ένα λεπτάκι... Τα ρέστα σας.

Κύριος Αντρέας: **Ευχαριστούμε.**

Βιβλίο Ελληνικά Α': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας

(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Ο φούρνος

Ο φούρνος δεν έχει μόνο ψωμί. Εκεί αγοράζουμε κουλούρια, κριτσίνια, φρυγανιές, σάντουιτς, κρουασάν, τυρόπιτες, σπανακόπιτες, βουτήματα, γλυκά, γάλα, γιαούρτι και πολλά άλλα.

Βιβλίο Ελληνικά Α': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Τι θα ήθελες;

στον φούρνο

Μαρίνα: Καλημέρα, κυρία Τασία.

Τασία: Γεια σου, Μαρίνα μου. Τι θα ήθελες;

Μαρίνα: Ένα ψωμί χωριάτικο και μισό κιλό βουτήματα, αυτά με τη σοκολάτα.

Τασία: Εντάξει. Κάτι άλλο;

Μαρίνα: Μια τυρόπιτα και μια σπανακόπιτα. Α, κι ένα γάλα.

Τασία: Αυτά;

Μαρίνα: Ναι. Πόσο έχουν;

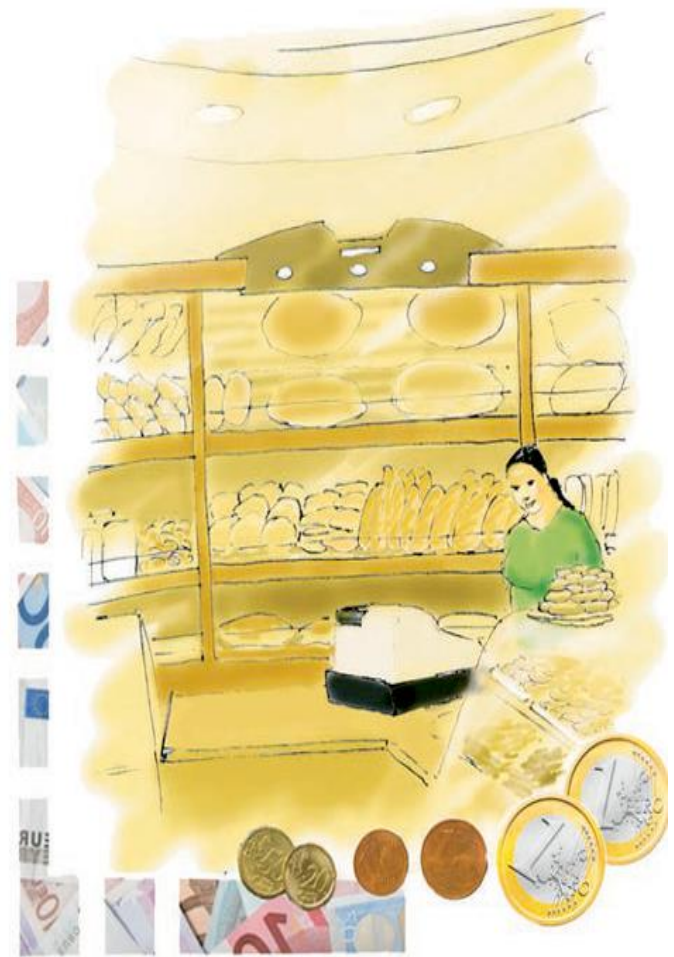
Τασία: 70 λεπτά το ψωμί, και 3,5 ευρώ τα βουτήματα, 4,20. 1 ευρώ η τυρόπιτα, 1,10 η σπανακόπιτα και 1,60 το γάλα. 7,90 όλα μαζί.

Μαρίνα: Ορίστε.

Τασία: Τα ρέστα σου. 2,10. Ευχαριστώ πολύ.

Μαρίνα: Εγώ ευχαριστώ...

Τασία: Να 'σαι καλά. Ορίστε, κύριε Κώστα...

Βιβλίο Ελληνικά Α': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά. 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

ΓΕΙΑ ΣΑΣ

ΜΑΘΗΜΑ 22ο «Το κυλικείο»

Βιβλίο Γεια σας 2,
Πρόγραμμα Εκπαίδευση
παλινοστούντων και αλλοδαπών μαθητών

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

 Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, καθώς το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών ποικίλλει και συχνά διαφοροποιείται από εκείνο που λαμβάνουν υπόψη τους τα σχολικά εγχειρίδια, αντλούμε το υλικό μας από ποικίλες πηγές, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι στόχοι που έχουμε θέσει, έστω και αν το υλικό έχει σχεδιαστεί για διαφορετικά επίπεδα ή για διαφορετικές τάξεις.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Προηγείται η πρώτη έκθεση των μαθητών στο γραπτό κείμενο μέσω της πρότυπης ανάγνωσης του δασκάλου και της δεύτερης ανάγνωσης από τους ίδιους τους μαθητές, ακολουθεί η επεξεργασία των νοημάτων του κειμένου με παράλληλη χρήση πηγών. Οι αρχάριοι μαθητές αξιοποιούν στοιχεία μιμικής κατά την ανάγνωση των κειμένων, υιοθετώντας τις γλωσσικές και εξωγλωσσικές συμπεριφορές που παρατήρησαν στον λόγο του εκπαιδευτικού. Γι' αυτό, προτείνεται τα κείμενα να είναι διαλογικά και να αναδεικνύουν τους παράγοντες επικοινωνίας.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

A) Λεξιλογική Ενίσχυση

Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση γραπτών κειμένων αποτελεί η εξοικείωση των μαθητών με το βασικό/συχνό λεξιλόγιο και τις συχνές λειτουργικές γραμματικές δομές που περιλαμβάνουν οι περιστάσεις επικοινωνίας της αγοράς.

8.1. Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Έτσι, προκειμένου να κατανοήσουν το νέο λεξιλόγιο που περιλαμβάνει το κείμενο, οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες με εικονογραφημένα λεξικά και διαμορφώνουν το δικό τους προσωπικό λεξικό, στο οποίο γράφουν τις λέξεις δίνοντας γλωσσικά ισοδύναμα στη μητρική τους γλώσσα, συνοδεύοντάς τις με σκίτσα που αναπαριστούν το αντικείμενο αναφοράς και καταγράφοντας φωνητικά την προφορά τους και σχηματικά τον τονισμό τους, π.χ.:

το ψωμί →
[psomi] (ekmek)

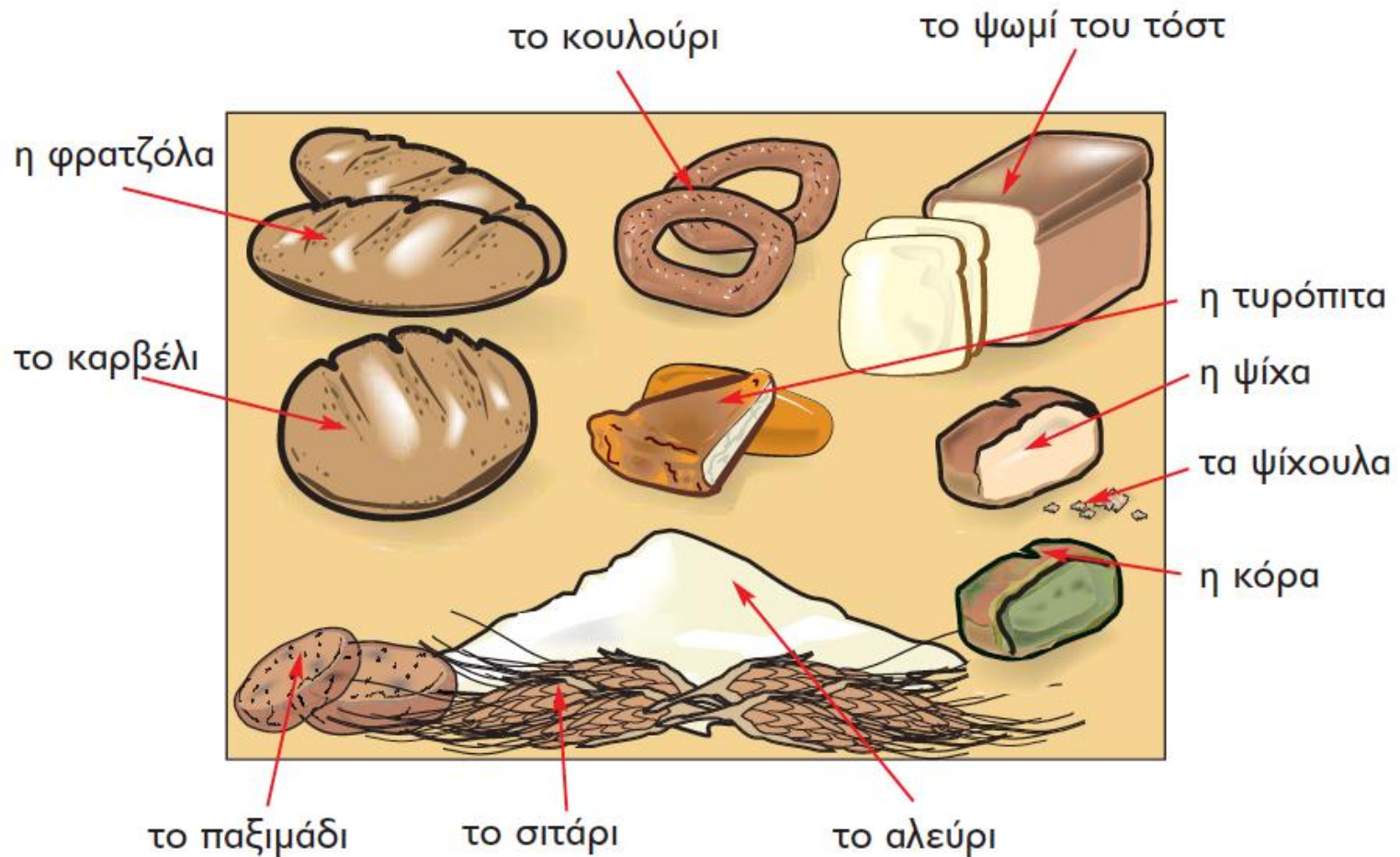
Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Προκειμένου να εξασκηθούν οι μαθητές στην εμπέδωση του νέου λεξιλογίου, τους δίνονται ποικίλες δραστηριότητες, π.χ. να κατονομάσουν τις εικόνες που βλέπουν, να βρουν την αταίριαστη λέξη ανάμεσα σε μια ομάδα λέξεων, να συμπληρώσουν σταυρόλεξα ή ακροστιχίδες, να αντιστοιχίσουν λέξεις με απλά διατυπωμένους ορισμούς, να συμπληρώσουν τα γράμματα που λείπουν σε λέξεις, να διορθώσουν τα λάθη σε λέξεις κτλ.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

1

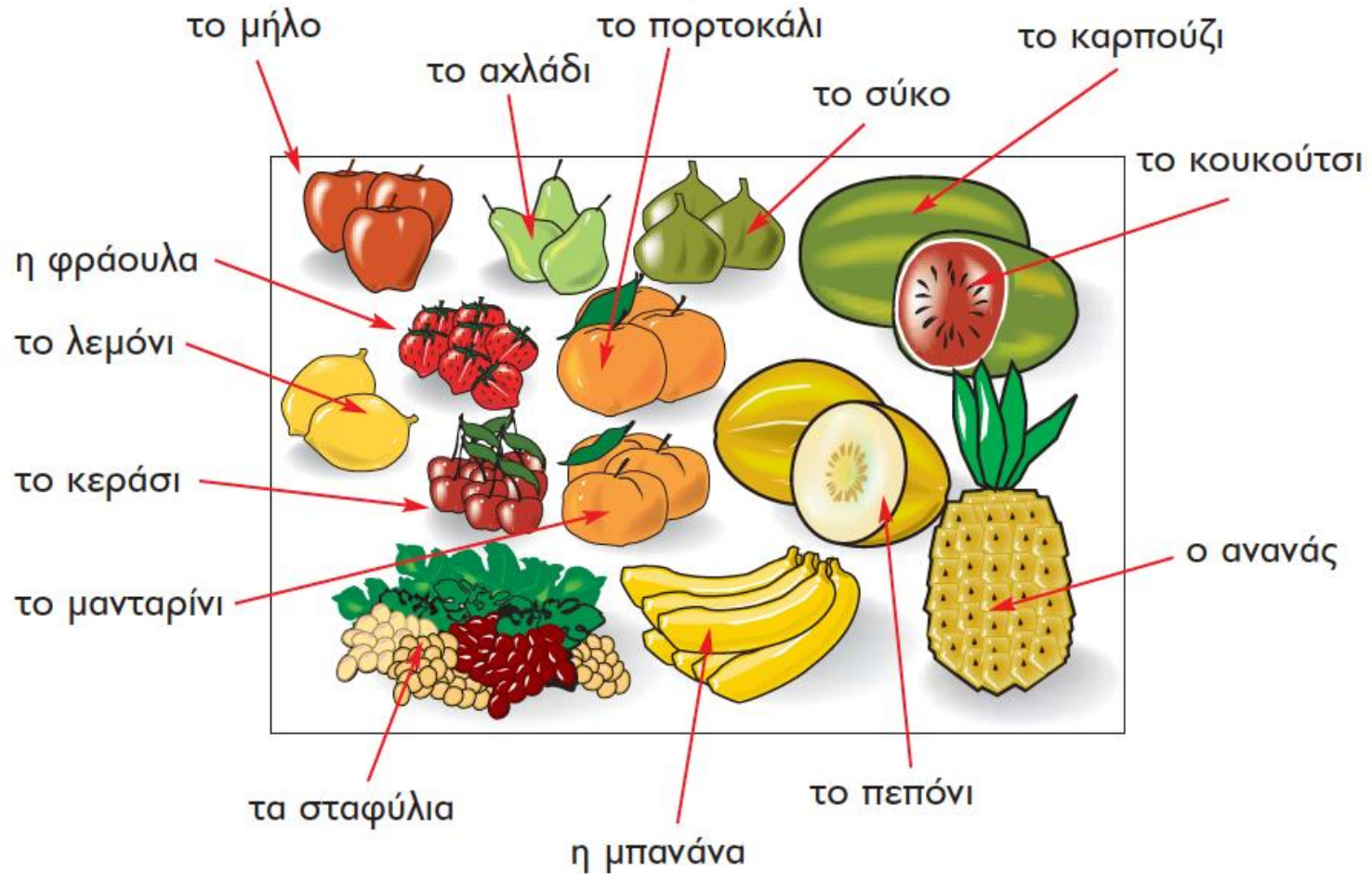
Τα αρτοποιήματα

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

2

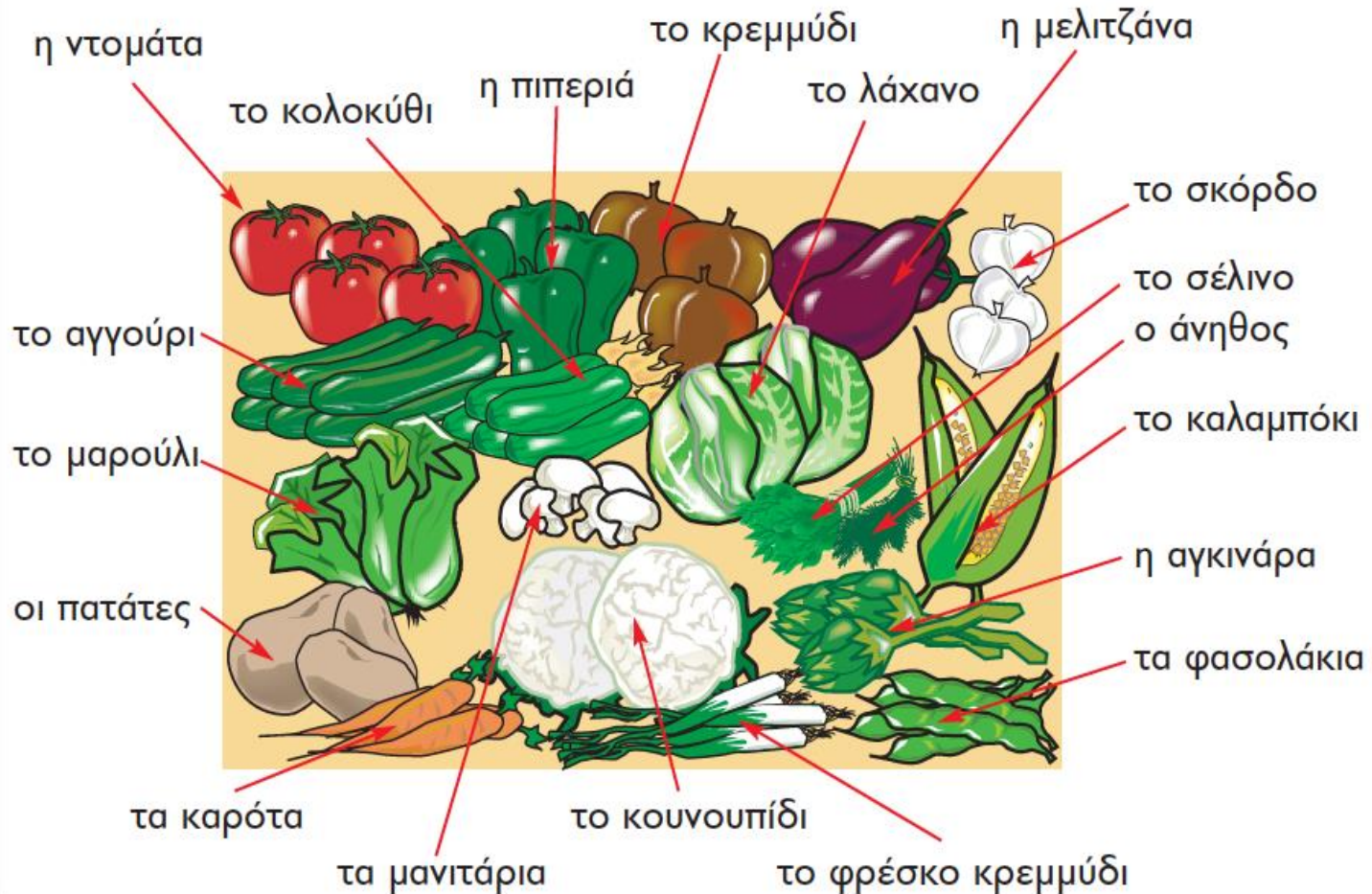
Τα φρούτα

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

1

Τα λαχανικά

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

τυρόπιτα

χυμός

κρουασάν

μπισκότα

κουλούρι

γάλα

τοστ

καραμέλες

σάντουιτς

νερό

λουκανικόπιτα

θέλω/θα ήθελα

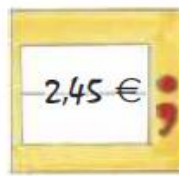
παίρνω

αγοράζω

πόσο κάνει;

πόσο κοστίζει;

χρήματα

λογαριάζω

πληρώνω

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Μαγαζιά

ο φούρνος

το χασάπικο

το ψαράδικο

η ψησταριά

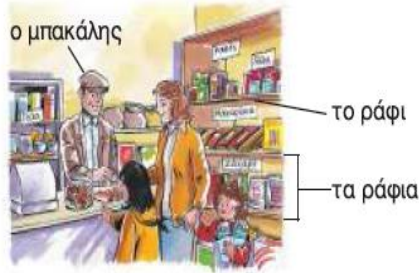

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

το μπακάλικο

τα μακαρόνια

ένα πακέτο ρύζι

το ρύζι

ένα ποτήρι γάλα

το γάλα

το αυγό

η φακή

η ζάχαρη

το φαράσι

η καραμέλα

το σαπούνι

τα σαπούνια

το φασόλι

τα φασόλια

ο καφές

το φουντούκι

τα φουντούκια

το φιστίκι

τα φιστίκια

ένα μπουκάλι λάδι

το λάδι

ένας τενεκές λάδι

οι ελιές

το γιαούρτι

το σαλάμι

η σοκολάτα

ένα βάζο μέλι

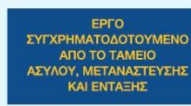
το μέλι

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

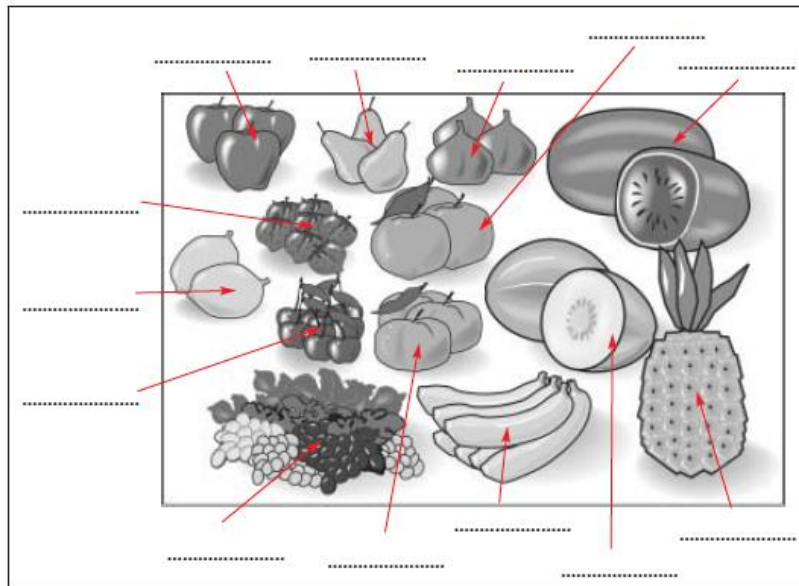
ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Η καθεμιά από τις ασκήσεις που χρησιμοποιούνται καλλιεργεί συγκεκριμένες **στρατηγικές μάθησης**. Για παράδειγμα, η άσκηση κατονομασίας των εικόνων βασίζεται στη **στρατηγική της οπτικοποίησης των εννοιών**, η οποία συμβάλλει στην ουσιαστικότερη κατανόηση του νέου λεξιλογίου.

1. Συμπληρώνω τα κενά της εικόνας με τις λέξεις από το πλαίσιο.

το μήλο, το ακλάδι, το πορτοκάλι, το μανταρίνι, το λεμόνι, η φράουλα, το σύκο, το καρπούζι, το πεπόνι, το σταφύλι, η μπανάνα, το κεράσι, ο ανανάς

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Οι ασκήσεις αντιστοίχισης ή εύρεσης του αταίριαστου βασίζονται στη **στρατηγική της ομαδοποίησης**, η οποία βοηθά τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν το νέο λεξιλόγιο και να το εμπεδώσουν καλύτερα, π.χ.

Αντιστοιχίζω τα τρόφιμα με μια κατηγορία τους:

A	B
κουλούρι	αρτοποιήματα
λάχανο	
πορτοκάλι	
πιπεριά	φρούτα
καρβέλι	
τυρόπιτα	
μπρόκολο	λαχανικά
μπανάνα	
κρεμμύδι	

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Οι ασκήσεις αντιστοίχισης ή εύρεσης του αταίριαστου βασίζονται στη **στρατηγική της ομαδοποίησης**, η οποία βοηθά τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν το νέο λεξιλόγιο και να το εμπεδώσουν καλύτερα, π.χ.

Αντιστοιχίζω τα τρόφιμα με τα μαγαζιά που τα πουλάνε:

A	B
βουτήματα	φούρνος-κυλικείο
φράουλες	
χυμός	
ανανάς	λαϊκή αγορά-μανάβικο
νερό	
σπανακόπιτα	
σάντουιτς	
καραμέλες	
λεμόνια	

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

*Βρίσκω τη λέξη που δεν ταιριάζει στην κάθε ομάδα και τη σβήνω.
Βάζω τις λέξεις στη σωστή ομάδα:*

- Φρούτα: μανταρίνι, πεπόνι, σύκο, σέλινο
- Λαχανικά: κολοκύθι, αγγούρι, καρότα, μπισκότα
- Αρτοποιήματα: παξιμάδι, κουλούρι, τυρόπιτα, πατάτα

Φρούτα	Λαχανικά	Αρτοποιήματα

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

Τέλος, η **κατάρτιση νοηματικών χαρτών** από τους μαθητές είναι μια στρατηγική μάθησης που βοηθάει σημαντικά στην εμπέδωση του λεξιλογίου, π.χ.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

Εφόσον στόχος μας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές διαλογικά κείμενα που εκτυλίσσονται στην αγορά, θα πρέπει να εξοικειωθούν με συγκεκριμένες βοηθητικές γραμματικές δομές, όπως **ο ενεστώτας, το άρθρο και το ουσιαστικό**, καθώς και η έννοια και ο πρωτοτυπικός σχηματισμός του **γραμματικού γένους**. Σύμφωνα με τη λειτουργική προσέγγιση της γραμματικής, τα υπό εξέταση γραμματικά φαινόμενα θα πρέπει να εμφανίζονται **σε ικανή συγκέντρωση** στα γραπτά κείμενα, έτσι ώστε η μάθηση να βασίζεται στη χρήση. Για τον λόγο αυτό, συχνά ο εκπαιδευτικός εκθέτει τους μαθητές σε «**κατασκευασμένα**»/ **ημιαυθεντικά** κείμενα, έτσι ώστε να πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Σε αρκετές περιπτώσεις οι διαφορετικοί τύποι του ενεστώτα είναι σημειωμένοι σε μπλε πλαίσιο επάνω στα κείμενα. Στη συνέχεια, ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να εστιάσουν την προσοχή τους στα ρήματα ενός κειμένου και να προσπαθήσουν να βρουν παρόμοια σε άλλο κείμενο που εκτυλίσσεται επίσης στην αγορά, π.χ. πόσο *κάνει*, μου *βάζετε*, τι *θέλετε* (συζυγία Α), η Αγγέλα με τη μαμά της *πάνε* στον φούρνο (συζυγία Β1), *ευχαριστούμε* (συζυγία Β2), τι σου *αρέσει να τρως* (συζυγία ΑΒ), κτλ.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές παρατηρούν περισσότερο το υπό εξέταση γραμματικό φαινόμενο και είναι σε θέση να παρακολουθήσουν καλύτερα τον κανόνα σχηματισμού του. Η διδασκαλία της γραμματικής στην περίπτωση των αρχαρίων μπορεί να πραγματοποιηθεί με την αξιοποίηση νοηματικών αναπαραστάσεων, πινάκων, αλλά και μεταγλώσσας (περιγραφή των κανόνων στη μητρική γλώσσα), π.χ.:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Τύπος Α	
μένω	-ω
μένεις	-εις
μένει	-ει
μένουμε	-ουμε
μένετε	-ετε
μένουν(ε)	-ουν(ε)

Τύπος Β1	
μιλάω (μιλώ)	-άω, -ώ
μιλάς	-άς
μιλάει (μιλά)	-άει, -ά
μιλάμε	-άμε
μιλάτε	-άτε
μιλάνε (μιλούν)	-άνε, -ούν

Βιβλίο *Ελληνικά Α'*: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά., 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Τύπος Β2

αργώ	-ώ
αργείς	-είς
αργεί	-εί
αργούμε	-ούμε
αργείτε	-είτε
αργούν(ε)	-ούν(ε)

Βιβλίο Ελληνικά Α': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά., 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Για δεξ

Τύπος AB

λέω

λες

λέει

λέμε

λέτε

λένε

τρώω

τρως

τρώει

τρώμε

τρώτε

τρώνε

ακούω

ακούς

ακούει

ακούμε

ακούτε

ακούνε

-ω

-ς

-ει

-με

-τε

-ν(ε)

Βιβλίο *Ελληνικά Α'*: Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας
(Συλλογικό έργο, Σιμόπουλος κ.ά., 2013)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

Βλέπω - αγαπώ - οδηγώ

Άκου,
δες
και πες

- 1 Εγώ **βλέπω** τηλεόραση.
Εσύ **βλέπεις** τηλεόραση; Ναι, βλέπω τηλεόραση.
Ο Πέτρος **βλέπει** τηλεόραση.
Εμείς **βλέπουμε** τηλεόραση.
Εσείς **βλέπετε** τηλεόραση; Όχι, δεν βλέπουμε.
Η Μαρίνα και η Αθηνά **βλέπουν** τηλεόραση.

- 3 Εγώ **οδηγώ** ποδήλατο;
Εσύ **οδηγείς** ποδήλατο; Ναι, οδηγώ.
Η Αθηνά **οδηγεί** ποδήλατο.
Εμείς **οδηγούμε** ποδήλατο.
Εσείς **οδηγάτε** ποδήλατο; Όχι, δεν οδηγούμε.
Ο Πέτρος και οι Μαρίνα **οδηγούνε** ποδήλατο.

- 2 Εγώ **αγαπώ** τα ζώα.
Εσύ **αγαπάς** τα ζώα; Ναι, αγαπώ τα ζώα.
Η Μαρίνα **αγαπάει** πολύ τα ζώα.
Εμείς **αγαπάμε** πολύ τα ζώα.
Εσείς **αγαπάτε** τα ζώα; Ναι, αγαπάμε τα ζώα.
Ο Πέτρος και η Αθηνά **αγαπάνε** τα ζώα.

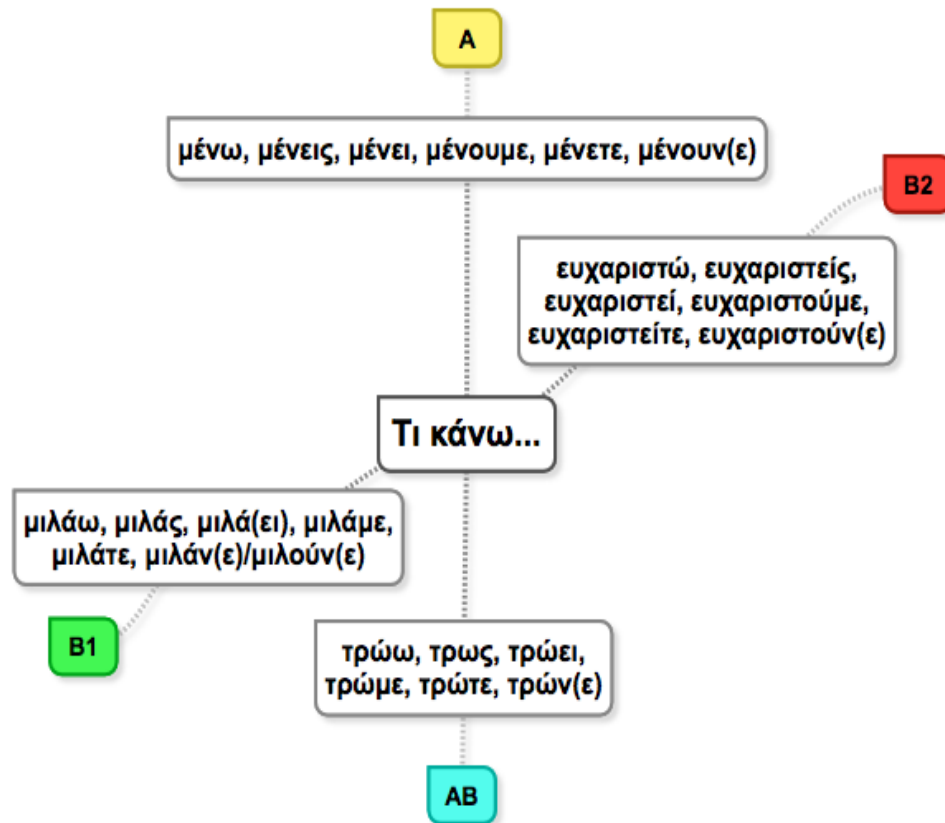

Βιβλίο *Μαργαρίτα 3*, Πρόγραμμα Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ
(Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διαπολιτεία)

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Αξιοποιώντας τον πίνακα σχηματισμού του ενεστώτα, οι μαθητές προσπαθούν να κατασκευάσουν προτάσεις με οικεία ρήματα και παροντικά επιρρήματα που ήδη χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους: π.χ. *Κάθε μέρα αγοράζω τυρόπιτα από το κυλικείο κτλ. ή πόσο κάνει/κάνουν, μου αρέσει/αρέσουν...*; Και πάλι μπορούν να αξιοποιηθούν βοηθητικοί πίνακες από διάφορα εγχειρίδια, π.χ. (Ελληνικά Α΄):

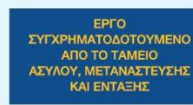

Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;	Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;	Πόσο κάνει	Πόσο κάνουν;
ο χυμός;	οι χυμοί;	η εφημερίδα;	οι εφημερίδες;	το παγωτό;	τα παγωτά;
ο αναπτήρας;	οι αναπτήρες;	η ασπιρίνη;	οι ασπιρίνες;	το κουλούρι;	τα κουλούρια;
ο χάρτης;	οι χάρτες;			το βούτημα;	τα βουτήματα;

ΥΡΟΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Αλληλεγγύη, Πρόοδος, Ευημερία

ΕΡΓΟ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΑΣΥΛΟΥ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ

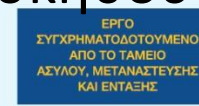
Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B1. Ενεστώτας

Στη συνέχεια, η νέα γνώση για το σχηματισμό του ενεστώτα ενισχύεται και συγκρίνεται ο σχηματισμός του στις διαφορετικές συζυγίες. Οι μαθητές δοκιμάζουν να φτιάξουν στα ελληνικά εκφράσεις και έπειτα να δώσουν εναλλακτικές διατυπώσεις χρησιμοποιώντας τον ενεστώτα, π.χ. *αγοράζεις φρούτα; → τρως φρούτα; → πουλάς φρούτα → πας στη λαϊκή και αναζητούν διαφορές στον σχηματισμό και τη σημασία των ρημάτων.*

Αξιοποιώντας τη στρατηγική της διαμεσολάβησης ανακοινώνουν στην τάξη τι αγοράζει από το κυλικείο ή τη λαϊκή ή τρώει καθημερινά ο συμμαθητής τους, έτσι ώστε να εξασκηθούν στη χρήση εναλλακτικών προσώπων

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B2. Λειτουργικές δομές/εκφράσεις

Σε πολλές περιπτώσεις οι επικοινωνιακές περιστάσεις προβλέπουν τη χρήση στερεότυπων ή λειτουργικών εκφράσεων, οι οποίες παρά το ότι δομικά χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη δυσκολία, διαθέτουν μεγάλη συχνότητα και γι' αυτό οι μαθητές τις μαθαίνουν ολιστικά σε πρώιμο στάδιο, χωρίς να έχουν γνώσεις για τον τρόπο σχηματισμού τους, π.χ. *Τα λέμε σε λίγο, Θα ήθελα, Πόσο κάνει/κοστίζει;/το έχεις;, εντάξει είμαστε, κτλ.* Η εξάσκηση των μαθητών στις λειτουργικές δομές/εκφράσεις προκύπτει μέσα από την εκτεταμένη έκθεση και χρήση.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Προκειμένου να κατανοήσουν οι μαθητές τη λειτουργία του γραμματικού γένους στην ελληνική, ξεκινάμε από τις διαφανείς περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει ταύτιση φυσικού γένους (άρρεν - θήλυ) και γραμματικού γένους (αρσενικό - θηλυκό), π.χ. ο πωλητής/η πωλήτρια. Ξεκάθαρη είναι επίσης η περίπτωση των περισσότερων ουσιαστικών που δηλώνουν μαγαζιά (ουδέτερο γένος), π.χ. το μανάβικο, το ψαράδικο, το κρεοπωλείο κτλ.

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Στη συγκεκριμένη ενότητα όμως θα συναντήσουν και πολλά ουσιαστικά που δηλώνουν τρόφιμα και προϊόντα καθημερινής ανάγκης, στα οποία το γένος αποδίδεται αυθαίρετα, π.χ. ο *μαϊντανός*, η *ντομάτα*, το *αγγούρι*. Για τον λόγο αυτό, η διδασκαλία του γραμματικού γένους ξεκινά με έμφαση στο σημασιολογικό κριτήριο, αλλά συνεχίζεται με παρουσίαση σε μορφή πίνακα του πρωτοτυπικού (κεντρικού) συστήματος γραμματικού γένους της ελληνικής:

♂	-ος	-ας	-ης	♀	-α	-η	☼	-ο	-ι	-μα
	-ο	-α	-η		-α	-η		-ο	-ι	-μα
	-οι	-ες	-ες		-ες	-ες		-α	-ια	-ματα
	-ους	-ες	-ες		-ες	-ες		-α	-ια	-ματα

το γάλα
τα γάλατα

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Οι εξαιρέσεις στους κανόνες κατασκευής αρσενικών, θηλυκών και ουδέτερων ουσιαστικών που παρουσιάζει ο παραπάνω πίνακας (π.χ. η οδός, το μέρος) θα διδαχτούν σε πιο προχωρημένο στάδιο της εκμάθησης. Η διδασκαλία του γραμματικού φαινομένου γίνεται με λειτουργικό τρόπο: 1. οι μαθητές παρατηρούν το ληκτικό τεμάχιο των ουσιαστικών μέσα στα κείμενα και το συσχετίζουν με το άρθρο που προηγείται, π.χ. **το** μήλο, **η** ντομάτα, 2. ομαδοποιούν τα ουσιαστικά με βάση το γραμματικό τους γένος, π.χ.:

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

μήλα, αχλάδια, πορτοκάλια, φράουλες, κεράσια, σταφύλια, μπανάνες,
βερίκοκα, ροδάκινα, ντομάτες, καρπούζια, πεπόνια, αγγούρια, κρεμμύδια,
πιπεριές, μαρούλια, λάχανα, πατάτες, καρότα

οι	η	τα	το
		μήλα	μήλο

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

3. επισημαίνουν τα προβλήματα που συναντούν στην κατανόηση του γραμματικού γένους με βάση τη δομή της μητρικής τους γλώσσας και 4. επιλέγουν την ορθή απόδοση του γραμματικού γένους σε ένα σύνολο σωστών και λαθεμένων φράσεων/προτάσεων, π.χ. το σαλάτα - η σαλάτα;

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B3. Γραμματικό γένος

Στη συνέχεια, οι μαθητές προσπαθούν να ταιριάξουν τα φρούτα, τα λαχανικά ή τα καταστήματα της ενότητας με ένα επίθετο, έτσι ώστε να ασκηθούν στη συμφωνία επιθέτου και ουσιαστικού ως προς το γένος.

Συμπληρωματικά χρησιμοποιούν την αντωνυμία πόσος, πόση πόσο με τα κατάλληλα ουσιαστικά, π.χ. πόσα αγγουράκια θέλετε; αλλά και το άκλιτο επίρρημα, π.χ. πόσο κάνει/ κάνουν;

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

Μετά από την προηγούμενη ανάλυση, οι μαθητές είναι σε θέση να απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων. Προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν πλήρως τα κείμενα, ο δάσκαλος τούς εξασκεί σε στρατηγικές κατανόησης, όπως η κατανόηση του γενικού νοήματος (π.χ. ποιο είναι το θέμα, ποια πρόσωπα συμμετέχουν), αλλά και συγκεκριμένων πληροφοριών, π.χ. τι αγοράζουν τα παιδιά).

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

Οι ερωτήσεις αυτές μπορεί να είναι πολλαπλών επιλογών, αντιστοίχισης, ανοιχτού τύπου, κτλ., π.χ.

για το κείμενο *Το κυλικείο* (Βιβλίο *Γεια σας 2*)

2. Απαντώ στις ερωτήσεις.

Τι θέλει ο Ομάρ;

Πόσα ρέστα παίρνει ο Ομάρ;

Τι αγοράζει η Μελίνα; Πόσο κάνει;

Τι αγοράζω εγώ από το κυλικείο του σχολείου μου;

Κατανόηση Γραπτού Λόγου

B) Ενίσχυση στις γραμματικές δομές

B4. Ασκήσεις κατανόησης γραπτού λόγου

για το κείμενο *Στον φούρνο* (Βιβλίο *Ελληνικά Α'*):

7 Διαλέγω το σωστό.

1. Η κυρία Τασία
α. δουλεύει στον φούρνο β. αγοράζει ψωμί.
2. Η Μαρίνα
α. δεν ξέρει την κυρία Τασία β. παίρνει τα ρέστα της.
3. Η Μαρίνα πηγαίνει στον φούρνο
α. το πρωί β. το βράδυ.
4. Η Μαρίνα αγοράζει
α. ψωμί, σοκολάτα, β. ψωμί, τυρόπιτα,
 τυρόπιτα, σπανακόπιτα σπανακόπιτα, βουτήματα
 και γάλα και γάλα.
5. Ο κύριος Κώστας
α. είναι με τη Μαρίνα β. περιμένει τη σειρά του.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Αρχικά οι μαθητές συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα δικτόγλωσσου. Ο δάσκαλος διαβάζει αργά και καθαρά ένα κείμενο αυθεντικό ή ημιαυθεντικό, π.χ.:

Μανάβης: Ωραίες ντομάτες για σαλάτα!

Οι πιο φρέσκιες ντομάτες!

Ελάτε, κυρίες και κύριοι!

Πέτρος και **Μαρίνα:** Πόσο κάνουν το κιλό οι ντομάτες;

Μανάβης: Μόνο 1.40 ευρώ το κιλό.

Πέτρος: Θέλουμε δύο κιλά.

Μανάβης: Ορίστε!

Πέτρος: Πόσο κάνουν;

Μανάβης: Κάνουν 2.80 ευρώ!

Μήπως έχετε ψιλά;

Μαρίνα: Ναι, ορίστε 3 ευρώ!

Μανάβης: Τα ρέστα σας!

Πέτρος και **Μαρίνα:** Ευχαριστούμε!

Πέτρος: Ποπó! Μαρίνα, δες τι ωραίος ανανάς! Κυρία, πόσο κάνει ο ανανάς;

Κυρία: 2.30 ευρώ.

Πέτρος: Θέλουμε δύο ανανάδες.

Κυρία: Ορίστε, παιδιά μου. Κάνουν 4.60 ευρώ.

Πέτρος: Ορίστε 5 ευρώ!

Κυρία: Τα ρέστα σας! 40 λεπτά.

Ευχαριστώ πολύ!

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Το κείμενο διαβάζεται δύο φορές στους μαθητές και στη συνέχεια οι μαθητές το ανασυνθέτουν γραπτά είτε ατομικά είτε καλύτερα σε ομάδες. Κατά τη διαδικασία της ανασύνθεσης οι μαθητές υποχρεώνονται να επικεντρωθούν στη μορφή (γραμματική), εκτός βέβαια από τη σημασία του κειμένου.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Στη συνέχεια, οι μαθητές αξιοποιούν όλες τις παραπάνω γνώσεις, προκειμένου να συνθέσουν το δικό τους γραπτό κείμενο. Το παραγόμενο κείμενο μπορεί να είναι ένα σημείωμα που αφήνουν στο μικρό τους αδελφάκι για να το ενημερώσουν ότι θα πάνε στην αγορά για ψώνια, ένας κατάλογος με τα ψώνια που θα κάνουν, μια συνταγή φαγητού ή γλυκού, στην οποία θα αξιοποιήσουν το λεξιλόγιο και τις γραμματικές δομές (π.χ. ρήματα σε ενεστώτα) που διδάχτηκαν ή ο,τιδήποτε άλλο είναι οργανωμένο με βάση τους επικοινωνιακούς και γλωσσικούς παράγοντες που παρουσιάστηκαν στην ενότητα.

Ανάλυση & διόρθωση λαθών

Τα παραγόμενα γραπτά και προφορικά κείμενα των μαθητών αρχειοθετούνται στον προσωπικό τους φάκελο (portfolio) και αναλύονται ως προς τα συστηματικά τους λάθη με βάση τη μητρική γλώσσα των μαθητών. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της διδασκαλίας της γλώσσας βάσει γλωσσικής επεξεργασίας (λειτουργική προσέγγιση διδασκαλίας της γραμματικής), οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν τους λόγους που δυσκολεύονται στα γραμματικά φαινόμενα της ενότητας, ανατρέχοντας στη δομή της μητρικής τους γλώσσας.

Ανάλυση & διόρθωση λαθών

Καθώς η επικοινωνιακή τους ικανότητα στην ελληνική είναι περιορισμένη, η ανάλυση μπορεί να γίνει με αξιοποίηση μεταγλώσσας και διαγραμματικών απεικονίσεων με λέξεις-κλειδιά στη μητρική τους γλώσσα. Στη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα η γραμματική κατηγορία του γένους αλλά και οι φθόγγοι και τα φωνήματα της ελληνικής αναμένεται να προβληματίσουν τους αρχάριους τουρκόφωνους μαθητές, εξαιτίας της εγγενούς τους δυσκολίας αλλά και των παρεμβολών από τη μητρική γλώσσα.

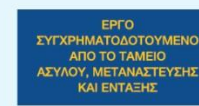
Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Αδαμίδης Δ., Σεραφειμίδου Α., Σουλτάνη Α., Χατζηπαναγιωτίδη Α. 2004. *Μαργαρίτα 2*, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. (ηλεκτρονική έκδοση). Ρέθυμνο.

Αδαμίδης Δ., Σεραφειμίδου Α., Σουλτάνη Α., Χατζηπαναγιωτίδη Α. 2004. *Μαργαρίτα 4*, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. (ηλεκτρονική έκδοση). Ρέθυμνο.

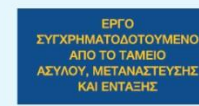
Αναστασιάδη Α., Ε. Βλέτση, Μ. Μητσιάκη & Βαλεντίνα Χούμα. 2009. «Γλωσσικά λάθη σε σώματα κειμένων μαθητών της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» “Erreurs de langue dans un corpus de copies d’élèves de grec langue seconde”. *Colloque international sur l’interculturel*, Thessaloniki 12-14 Décembre 2008.

Αντωνίου Μ., Βενέτη Γ., Δετσούδη Ζ. & Κακαρίκος Κ. 2004. *Λέξεις και Εικόνες: Εικονογραφημένο Λεξικό* (Β΄ αναθεωρημένη έκδοση). Ε.Κ.Π.Α., ΚΕ.Δ.Α., Βιβλιοσυνεργατική, Αθήνα.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Βάσσου Α., Γεωργιάδου Ε., Γλένη Α. Κανελλοπούλου Ρ., Ρηγοπούλου Τ. 2007. *Γεια σας 2*. ΕΚΠΑ. ΚΕ.Δ.Α., Βιβλιοσυνεργατική, Αθήνα.
- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την ελληνική Γλώσσα*. 2011. Αναρτημένο στο Νέο Σχολείο ΥΠΕΘΑ.
- Oxford R. L. 1990. *Language learning strategies: What every teacher should know*. Boston: Heinle and Heinle Publishers.
- Πάμε στην Αγορά για την Α΄ Δημοτικού*, Πρόγραμμα Εκπαίδευση των παιδιών της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη. (επιστημ. υπεύθ. Ιορδανίδου Α. & Μοσχονάς Σ.). ΟΕΔΒ. Αθήνα.
- Παπαδοπούλου Δ., Κ. Zmijanjac & Ε. Αγαθοπούλου. 2010. «Απόκτηση της συμφωνίας ουσιαστικού-επιθέτου στην ελληνική ως Γ2: Συγκριτική μελέτη δύο διδακτικών παρεμβάσεων». *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα 30*. ΑΠΘ. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 487-502.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

+++++

